

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

ročník 26
január 2016
cena 0,90 EUR

1

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Spomienky bez politickej korektnosti

NÁŠ ROZHOVOR

Koncom minulého roku bol v Slovenských národných novinách uverejnený rozhovor s našim členom, Antonom Semešom. Vzhľadom na to, že tento týždenník nie je bežne dostupný verejnosti, rozhodla sa redakcia Svedectva prevziať ho. Najmä preto, že prináša autentické pohľady na našu nedávnu minulosť. Odpovedá na otázky prečo sú na Slovensku viac známi disidenti, ktorí nechceli samostatnú Slovenskú republiku? Prečo je nebezpečné byť slovenským vlastencom? Ako mohlo byť povstanie národné, keď jeho aktéri niesli československé vlajky? O týchto i ďalších zaujímavých otázkach je rozhovor s bývalým politickým väzňom a blízkym spolupracovníkom kardinála Jána Chryzostoma Korca, Antonom Semešom.

Anton Semeš (zľava) v redakcii Svedectva v spoločnosti A. Tarnóczyho, J. Košiara a J. Liteckého Šveda.

Foto Eva Zelenayová

Ste človekom, ktorý prežil väzenské peklo podobne, ako zosnulý kardinál Ján Chryzostom Korec. Erudovane sa venujete dávnej slovenskej histórii. Ale ani naše najnovšie dejiny nie sú očistené od ideologického nánosu nedávnej doby, ktorej ste žijúcim svedkom. Ako z tohto pohľadu hodnotíte prínos kardinála Korca?

Korec bol jezuita a eštebáci sa jezuitov báli ako dobre organizovanej sily. S jezuitmi som sa prvýkrát

zoznámil v Podolínci, kam nás pozvali po známej Barbarskej noci v roku 1951, keď zatvárali kláštory. Sledoval som ich. Oni nie sú rehoľa. Rehole majú prísny režim modlitieb, oni nie, lebo sa museli venovať apoštolátom. Oni sú Spoločnosť. No a v Podolínci nás hneď na druhý deň od nich oddelili na chodbe zhotoveným vysokým plotom. Štátna bezpečnosť mala plán, ako nás zlikvidovať. Ale jezuiti sa nevzdali. Už na tretí deň pátri povedali, chlapi, aký význam má báť sa?

Pokračovanie na 10. strane

V čísle

Ján Litecký Šveda

Sme tu 2

Eva Zelenayová

Otvorme

dvere slobode 3

Ján Košiar

Biskupom komunistického sveta 4

Juraj Vrábel

Eštebákom neznížia dôchodky 6 – 7

Radomil Žingor

Slávnosť v Račkovej doline 8

Viliam Jablonický

Kultúrne i nekultúrne udalosti roka 9

Juraj Vrábel ml.

Slobodné Slovensko si želalo 90% 12

Vlado Gregor

Bojujme, ale hlavne sa milujme 13

Sme tu

A trúfam si povedať, že aj budeme. Teda – pokiaľ nám dovolí zdravie. Takéto konštatovanie v politických siločiach súčasného Slovenska vôbec nie je také jednoduché, ako by sa mohlo zdať. Stále sa totiž stretávame s neochotou a neuznaním okolitého sveta, ak nie priamo s nepriazňou. Rovnako vedenie, ako aj ostatní funkcionári či radoví členovia. Preto si treba uvedomiť, že ak chceme niečo dosiahnuť a do spoločnosti, na ktorej nám záleží, neustále vnášať hodnotové parametre, ktoré jej chýbajú, musíme sa o to pričiniť hlavne my sami. V súčasnej, hodnotovo mimoriadne rozvrátenej spoločnosti je každý počin, ktorý pomáha zakotviť hodnoty overené tisícročiami, životne dôležitý. A je takmer jedno či je veľký či malý, povedané s Cígerom-Hronským zide sa nám každé zažaté svetielko. Veď máme deti a nechceme im po sebe zanechať iba spúšť.

Tak ako každý rok, aj tento si budeme pripomínať množstvo dátumov, na ktoré sa nesmie zabudnúť. Niektoré menej radostné, ako napríklad popravu nepoddajných študentov Púčika, Tunegu a Tesára, či väznenia a týrania ľudí, ktorí formovali naše postoje, ale občas aj radostnejšie. Začínáme už 1. januárom 1993, keď bola obnovená Slovenská republika. A ako to býva každý rok, tí, ktorí majú väčšie organizačné vloh, tí dávajú svoje schopnosti na úžitok ostatným členom. Tí si to vážia a ak môžu, aj sami priložia ruku k dielu – každý podľa svojich schopností. To, že sa ľudia nerodia rovnakí je tiež jedna z práv, za ktorú trpeli naši členovia.

Aj tichá podpora, či podpora prostredníctvom nevelkého členského poplatku je podpora. A signál toho, že stále zachovávame svoj pevný postoj. Preto na začiatok roka tak trochu apelujem aj na poriadok v základných členských záležitostiach. Rovnako pri odoberaní časopisu Svedectvo. Je to jediná naša platforma, kde môžeme predstavovať a brániť svoje ideály, za ktoré komunisti popravovali či dávali drakonické mnohoročné tresty. Nie nadarmo nesie podtitul „Časopis tabuizovaných faktov“.

Žiaľ, situácia je taká, že v súčasnosti u nás prakticky

nenájdeme masmédiu, ktoré by neovládali komunisti a ich vydarené detičky. Že klamať vedeli vždy, to dobre vieme. Aj to, že sú to majstri pretvárk, takže teraz sa bez hanby vydávajú za najväčších demokratov, pravičiarov, ba dokonca už aj za konzervatívov či kresťanov. Čo je hanba, to nikdy nevedeli a nevedia doteraz. A že tieto neomarxistické kádre, starostlivo vybrané, nemajú radi ľudí brániacich večné hodnoty identity, kresťanstva a stále

zachovávajú vzpriamený a charakterný postoj, tomu sa nemôžeme čudovať. Lebo vždy sa tak správali, a pokiaľ nepríde k ozajstnej politickej zmene, aj naďalej budú. Naš pevný postoj je pre týchto chameleónov neustála výčitka a preto ho nemôžu zniesť. Ale musíme sa vedieť zariadiť podľa skutočnosti, aká reálne jestvuje a podľa toho sa aj správať a konať. Nepodliehať nijakým ilúziám či utopickým predstavám, ktoré sú veľmi často také jednoduché a príjemné...

Na lepšiu ilustráciu situácie, v ktorej žijeme, spomeniem výrok slovinského prezidenta Milana Kučana po páde komunizmu a dosiahnutí samostatnosti z roku 1991:

„Odteraz už nič nebude také, ako bolo, samozrejme, s výnimkou tlače.“ Tento citát sa dá použiť na opísanie reality prakticky vo všetkých postkomunistických štátoch. A prirodzene, aj na našu. O denníkoch sa je škoda zmieňovať a v týždenníkoch tiež nie je situácia oveľa lepšia. Veď aj tie akože naše nás v záplave bezduchých tlačovín až tak mimoriadne neuspokojujú. Kultúra ako keby bola v dlhodobom zimnom spánku a keby do SNN neprispievala naša šéfredaktorka, tiež by sme sa tam toho až tak veľa nedočítali. No vďaka aj za to, musíme sa vedieť uspokojiť aj s málom. Veď v tom máme už priam celoživotný výcvik.

Do nového roka ešte raz zopakujem vetu z nadpisu: sme tu. A mienime tu byť aj naďalej. Bez nejakého fanfaronstva, aj bez zbytočného strachu. Treba si totiž uvedomiť, že ozajstný úpadok sa začína až vtedy, keď sa s ním zmierime.

Ján Litecký Šveda
predseda PV ZPKO

Konferencie s tematikou z obdobia komunistického režimu v Smoleniciach sa stali významným miestom stretávania sa politických väzňov komunizmu, ale aj odborným zázemím pre mapovanie tohto obdobia. Navyše, v konfrontácii sa priamymi účastníkmi udalostí, súvisiacimi s prenasledovaním ľudí za ich vieru, svetonázor alebo za postoj k vlastnej štátnosti. Vlni prvýkrát organizácia PV ZPKO vydala z konferencie zborník príspevkov a azda bude možné aj v tomto roku v tejto tradícii pokračovať. Bude záležať len od vlády, aký význam prináleží činnosti politických väzňov bývalého režimu a od jej záujmu pravdivo sa vyrovnáť s týmto obdobím, dosiaľ živým v slovenskej politike. Objasňovanie minulosti je nevyhnutné pri tvorbe jasnej budúcnosti národa a štátu.

(zl)

Objasňujeme minulosť

Terasa smolenického zámku býva skvelým miestom na oddych aj na neformálne diskusie.

Foto Eva Zelenayová

Otvorme dvere slobode

Na prahu nového roku, keď si pripomíname čo všetko nás v ňom čaká, nemali by sme predovšetkým zabúdať na to, že sme sa ocitli v dobe plnej paradoxov. A tá vyžaduje spoliehať sa viac na vlastný zdravý rozum, než na odkazy politikov či médií. Iste, politickým väzňom to netreba nijako zvlášť pripomínať, veď práve pre svoju politickú nekorrektnosť sa dostali do problémov s režimom.

Na sklonku minulého roku sa veľký politický mág Mikuláš Dzurinda rozohňoval pred mladým publikom, ako zmenil Slovensko a ako treba o demokraciu ustavične bojovať. Pre neho impulzom k obrovskému činorodu bola skutočnosť, že mu Čarnogurský chcel vziať stoličku spod tela. Postavil sa teda na odpor proti osobnej likvidácii a použil k tomu celé Slovensko. Mladí poslucháči sa azda dajú ohúriť veľkými rečami, ale tí, čo prežili Dzurindovu kolenačkovú poli-

tiku ju za obrovské víťazstvo národa nepovažujú. Veď sme pri tom prišli o celé národné bohatstvo a stali sme sa ekonomicky závislými na globálnych hráčoch. A čo je najviac podozrivé, kým o Mečiarovom majetku vie

SLOVO SVEDECTVA

verejnú takmer všetko, o Dzurindovom médiu mlčia. A sotva by si taký šikovný politik, ktorý rozhodoval o miliardových balíkoch, nejaký neprihral. Zo Srbska sa ozývajú ľudia, ktorí tvrdia, že 120 km od Belehradu vlastní fabriku na výrobu železničných vozňov. No nijaký investigatívce to dosiaľ neobjavil.

Po veľkej Dzurindovej zmene sa skutočne na Slovensku čoraz viac preukazovala naša závislosť na globalistoch. Už nebolo možné uprednostniť národno-štátne záujmy pred cudzími, lebo by nás označili za nacionalistov, neonacistov či fašistov. Máme problém priznať sa ku kresťanstvu a odmietnuť nezmyselnú

rodovú rovnosť, lebo nás označujú za homofóbnych. Pri prejavoch odporu proti islamizácii sme označovaní za ľudí s rasistickými predsudkami. Ak sa nevyjadrujeme v súlade s mainstreamovými médiami, označovaní sme za politicky nekorektných. Politika zmeny nás teda priviedla do geta, v ktorom sa azda dobre žije iba ľuďom, ktorí ho riadia. A ešte sa tým, vo vnútri, cynicky smejú, že si ho majú dobre strážiť.

Prezident Andrej Kiska na prahu nového roka upozornil občanov, aby sa vo voľbách správne rozhodli. Rozhodnúť sa podľa vlastného svedomia, slobodne, pod obrovským tlakom manipulátorov s verejnou mienkou, bolo by víťazstvom ducha i zdravého rozumu. V niektorých okolitých štátoch už pochopili, akú hru s nimi hrajú medzinárodní hráči. Azda ani my si nezatvoríme dvere do slobodného sveta.

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

K 65. výročiu vysviacky Pavla Hnilicu

Biskupom komunistického sveta

Na druhý deň po Novom roku v roku 1951 bol za biskupa vysvätený mladý jezuitský tajný kňaz Pavol Hnilica. Odvtedy uplynulo už 65 rokov, jeden celý aktívny ľudský život. Patrí sa a je našou povinnosťou z úcty voči dejinám zastaviť sa, zamyslieť sa a poďakovať za tento veľký Boží dar života a apoštolátu tohto jedinečného človeka a biskupa.

Pavol Hnilica

(30. marca 1921 – 8. októbra 2006) pochádzal z Uňatína, malej obce na strednom Slovensku, kde do roku 1990 nevedla ani poriadna cesta. Bol najstarším z ôsmich detí a len čo podrásť, musel zarábať na chlieb pre celú rodinu. Ťažkou prácou robotníka na stavbe ciest. Veľmi chcel študovať, túžil po Bohu zasvätenom živote. Mal už 18 rokov, keď mohol pokračovať v štúdiu, v tzv. meštianke. Božím riadením sa stalo, že mohol študovať na slávnom gymnáziu v Kláštore pod Znievom. V roku 1941 vstúpil k jezuitom. Noviciát absolvoval v Ružomberku a zmaturoval v roku 1945 v Trnave. Ďalej pokračoval v štúdiu filozofie a teológie v Brne, Děčine a v Trnave.

V Slovenskom Ríme ho 13. apríla 1950 zastihla aj smutne známa Barbaruská noc, keď štát a v ňom vládnuca komunistická strana postavili mimo zákon všetky mužské rehole v bývalom Česko-Slovensku. Jezuiti i iní rehoľníci a medzi nimi aj Pavol Hnilica boli deportovaní do Jasova, odtiaľ do Podolíncu a napokon do Pezinka. Z Pezinka sa mu podarilo dostať do Rožňavy, kde ho 29. septembra 1950 biskup Róbert Pobožný na infekčnom oddelení miestnej nemocnice za zatvorenými dverami vysvätil za kňaza. Biskupa svätiteľa poprosil aj o vysviacku ďalších spolubratov a biskup Pobožný potom vysvätil v Rožňave za kňaza aj nedávno zosnulého kardinála Jána Chryzostoma Korca.

V decembri 1950 rehoľní predstavení Pavla Hnilicu požiadali, aby prijal

biskupskú vysviacku. Tá sa konala tiež v Rožňave 2. januára 1951. Vtedy už všetci biskupi v Slovensku, Česku i na Morave boli strážení alebo uväznení. „Na ulici“ bolo viac ako tristo bezradných seminaristov, niektorí z nich už boli diakonmi. O svojej biskupskej vysviacke biskup Pavol zanechal pre budúce generácie toto svedectvo:

„Na Nový rok 1951 som navštívil otca Mateja Marku, tajne menovaného prvého zástupcu jezuitského provinciála. Páter Marko unikol zaisteniu, lebo v onú Barbaruskú noc sa nachádzal v nemocnici. A v jednej bratislavskej nemocnici som ho navštívil aj 1. januára 1951, kam som prišiel, aby som si u neho obnovil rehoľné sľuby. Po obnove páter Marko poznamenal, že vie o mojej činnosti v podzemnej cirkvi. Potom mi odovzdal obálku s listom pre biskupa Pobožného. Povedal, že mi nariaduje, aby som najbližším vlakom odcestoval do Rožňavy a dal sa vysvätiť za biskupa. Bol som ohromený týmto nečakaným nariadením a ohradzoval som sa, že sa necítim byť hodným zastávať takú zodpovednú funkciu a nie som vôbec na ňu pripravený. Otec Marko videl slzy v mojich očiach, položil mi ruku na plece a otcovsky mi pripomenul: Práve ste si obnovili sľub poslušnosti. Zajtra, keď sa vrátite ako biskup, už ma nebudete musieť poslúchať, ale dnes ste ešte zaviazaní poslušnosťou voči vašim predstaveným.

Poslušne som sa vybral do Rožňavy. Pána biskupa Pobožného som stretol nasledujúci deň pred obedom a odovzdal som mu obálku od pátra Marku. Biskup si list prečítal a povedal mi, že sa stretneme opäť popoludní o 17. hodine. Celý čas čakania som strávil v modlitbách. Keď sme sa opäť zišli, pán biskup Pobožný mi bez akéhokoľvek úvodu povedal: Po dlhšom uvažovaní a modlitbe som sa rozhodol pre vysviacku. K tomuto vážnemu rozhodnutiu ma priviedla aj tá okolnosť, že dnes je sviatok Mena Ježišovho a ja som si vybral za biskupské heslo slová: In nomine Jesu – v mene Ježišovom!“

Biskup svätiteľ Róbert Pobožný novému biskupovi povedal: „Tvoja diecéza bude Peking – Moskva – Berlín.“ Bol to vtedy celý komunistický svet. Pavol Hnilica navonok vystupoval ako poslucháč zdravotníckeho kurzu, pričom tajne vysväcoval rehoľníkov, ktorí boli vo svete mimo rehoľných domov. V noci z 24. na 25. augusta 1951, prv, ako utiekol za hranice, vysvätil za biskupa Jána Chryzostoma Korca. Dnes, po desaťročiach od týchto udalostí, je zrejmý ich veľký význam pre život Cirkvi v našej vlasti. Činnosť biskupa Pavla Hnilicu najmä v zahraničí a kardinála Jána Chryzostoma Korca predovšetkým po prevrate v Slovenskej republike.

Keď prišiel biskup Hnilica do Ríma, podal o situácii v komunistickom svete pápežovi Piovi XII. obsérnu správu, ktorá vyšla knižne na Západe v roku 1954 v deviatich jazykoch. (Náboženské problémy v krajine ovládanej komunistami, Dobrá kniha, Trnava 2006)

Pápež Pius XII. po jej prečítaní veľkoryso schválil všetko, čo sa u nás pre život Cirkvi v podmienkach prenasledovania robilo a biskup Hnilica začal s jeho súhlasom svoju novú činnosť, ktorá sa v priebehu rokov rozrástla do celosvetových rozmerov. Navštevoval biskupov a diecézy v Taliansku, Nemecku, Švajčiarsku i inde, bol aj na eucharistickom kongrese v Nikarague, prednášal a kázal o prenasledovanej Cirkvi, pomáhal rozličnými spôsobmi Cirkvi na Slovensku, mal kontakty s americkými Slováckmi, zblížil sa s mnohými kardinálmi a biskupmi vo svete. Vystúpil aj na Druhom vatikánskom koncile. Medzi inými sa spriatelil aj s kardinálom Jánom Krstiteľom Montinim v Miláne, ktorý sa stal pápežom Pavlom VI. Ten v roku 1964 úradne zverejnil, že Pavol Hnilica je biskup.

Dátum 2. január, ako deň biskupskej vysviacky Pavla Hnilicu, je preto významným medzníkom v živote Cirkvi i slovenského národa.

Ján Košiar
duchovný PV ZPKO

Pribudla tabuľa v Nitre

Na pozvanie novej KPVS v Nitre sme sa 14. decembra 2015 zúčastnili na pietnej spomienke pri príležitosti odhalenia pamätnej tabule na mestskom cintoríne v Nitre. Pietna spomienka sa začala svätou omšou v kaplnke sv. Alžbety v areáli nemocnice, pokračovala na mestskom cintoríne, kde bola odhalená pamätná tabuľa Sr. Florine Barbore Boenighovej. Narodila sa 21. decembra 1894 a bola predstavenou v nemocnici v Nitre. Pre vieru bola väzená, zomrela 31. januára 1956 vo väzení v Prahe. Je pochovaná na väzenskom cintoríne v Prahe-Ďábliciach na neznámom mieste.

Položením kvetov a zapálením sviec sme si všetci

spoločne uctili jej pamiatku. Rehoľné sestry vincentky z Nitry, zástupcovia Ústavu pamäti národa, členovia KPVS a členky PV ZPKO v Nitre Loudová, Verešová, Fišerová a Sopociová. Po skončení sme boli sestrami vincentkami a pánom Saktorom pozvaní na Šindolku do kaplnky Panny Márie zázračnej medaily, kde sa o nás s veľkou láskou postarali a pohostili nás.

Za prejav spolupatričnosti a za to, že sme sa mohli spoločne zúčastniť na takej významnej udalosti, ďakujeme pánovi Saktorovi a rehoľným sestrám.

Alžbeta Loudová
predsedníčka RO PV ZPKO

Otvorený list primátorovi Bratislavy

Dovoľujem si Vás osloviť vo veci odobratia zliav cestovného pre politických väzňov a ich rodinných príslušníkov.

Som dcérou bývalého politického väzňa komunizmu a Vaše rozhodnutie odobrať to málo, čo tento štát pre ľudí, ktorí bojovali a trpeli za svoje názory a slobodu a ich rodiny boli tak tiež prenasledované, je pre mňa záťažujúce. Dúfam, že prehodnotíte svoje stanovisko v kladné riešenie a s úctou pristúpíte k ospravedlneniu za tento Váš postoj, ktorý urazil týchto vzácných ľudí. Viem, o čom hovorím,

keďže aj v našej rodine mal otec a strýko návrh na trest smrti a napo-

kon si odtrpeli 14 a 16 rokov v ťažkých lágroch. Nielenže neboli odškodnení v plnej výške, ako by si zaslúžili, ešte ste im odobrali aj to málo. V zahraničí sú títo bojovníci za slobodu a ľudské práva odmeňovaní a vedia si ich vážiť na rozdiel od našej spoločnosti.

Tento Váš návrh beriem ako omyl a zlyhanie Vašej ľudskosti. Asi ešte tí, ktorí rozhodujú o vážnych veciach nepochopili, vďaka komu sú na týchto miestach. Odoberáte tam, kde by ste mali pridať.

Janette Drápelová
dcéra bývalého politického väzňa

Novela zákona o protikomunistickom odboji v parlamente neprešla **Eštebákovi neznížia dôchodky**

Prvého decembra 2015 väčšina poslancov slovenského parlamentu neschválila novelu zákona o protikomunistickom odboji. Mal priznať politickým väzňom, ich manželkám alebo vdovám jednorazový príspevok 1 000 EUR. Návrh novely zákona pochádza od poslankyne Eriky Jurinovej a Janky Šipošovej, v ktorej malo dôjsť aj ku kráteniu výsluhových dôchodkov bývalých príslušníkov Štátnej bezpečnosti. Vtedajší trýznitelia dostávajú dôchodok 600 – 700 EUR a niektorí politickí väzni ani nie 290 EUR, čo pokladám za veľkú krivdu a nespravodlivosť. Slovenská televízia priniesla reakcie na neschválený zákon, pričom niektorí poslanci, ktorí boli proti, sa vyjadrovali: „Za minulosťou treba urobiť čiaru. Dosť už, ne bavme sa o tom. Nechceme šikanovať ľudí, ktorí iba plnili príkazy a neboli tvorcovia zla. Pracovali v súlade so zákonom.“ Čudné argumenty. Z toho mi pomaly vyplýva, že príslušníci ŠtB boli neviniatka. Zahľadme sa teda trochu do histórie.

ŠtB bola zriadená 30. júna 1945 a v roku 1947 sa stala organizačnou zložkou ZNB. Práva a povinnosti príslušníkov ŠtB stanovil zákon 149/1947 Zb. Hneď od svojho vzniku ŠtB pracovala pod kontrolou KSČ a slúžila na upevnenie jej moci. Podľa hodnotiacich správ boli vyšetrovatelia ŠtB, najmä v období najväčšieho teroru, bez skúseností a schopností, neuznávali alebo nepoznali zákon a jedinou autoritou pre nich bola strana a jej závery. Ich zákonom boli sovietski poradcovia. Nedostatky, ktoré spomínam, si vynahrádzovali krutými metódami výsluchov. Išlo im predovšetkým o kariéru a získanie rôznych výhod. Niektorí autori porovnávajú praktiky ŠtB ku gestapu. Ich mašineria bola široko rozvetvená. Štruktúra ŠtB sa skladala zo 16 správ a odborov. V priebehu rokov došlo k jej rekonštrukcii. Príslušníci ŠtB mali rôzne funkcie: tajný spolupracovník – TS, informátor – I, ideový spolupracovník – IS, kandidát agenta – KA, spolupracovník pre dôverný styk – DS, dôverník – D, agent – A (tajný spolupracovník ŠtB, ktorý sa

Juraj Vrábel v rozhovore s čestným predsedom PV ZPKO Arpádom Tarnóczym.

Foto Eva Zelenayová

k spolupráci písomne alebo ústne zaviazal, bol často honorovaný), nepriateľská osoba – NO (po roku 1968), rezident – R (za svoje služby mal pravidelný príjem). V rozviedke existovali kategórie agent, dôverný styk a ideový spolupracovník. Rast členov ŠtB bol enormný. V rokoch 1950 – 52 ŠtB evidovala 8 621 príslušníkov, v rokoch 1953 – 1968 podľa analýzy spolupracovalo s ŠtB 100 až 200-tisíc občanov Československa. Všetci títo spolupracovníci na rôznych úrovniach boli zvýhodňovaní. Uvoľnenie pomerov nastalo až po zvrhnutí stalinského režimu v roku 1956. Zmenil sa iba spôsob. Fyzický teror nahradilo zastráňovanie, čo malo za následok nevyčísliteľné škody na psychike poškodených. Ľudia sa báli o svoje povolania a hlavne, či nejakým spôsobom sa nepoškodia ich deťom. Nastala schizofrénia dôvery. Ináč sa rozprávalo doma, ináč na verejnosti, lebo „tajní“ mali oči všade. ŠtB o svojej činnosti viedla rozsiahle záznamy. Žiaľ, časť z nich po roku 1989 bola skartovaná alebo spálená. Dnes tieto záznamy vedie a eviduje Ústav pamäti národa v Bratislave.

Metódy vyšetrovania ŠtB nemajú nič spoločné s humanizmom, spravodlivosťou a ľudskými právami. Pri vyšetrovaní sa používali zločinné metódy,

spojené s mučením. Vznikali vykonštruované procesy. Vo vyšetrovacej väzbe sa používali rafinované otázky. Zadržaný nevedel, z čoho je obvinený, lebo sa mu zámerne kladli nepresné otázky. Vyšetrovatelia ho nútili, aby odpovedal podľa ich scenára. Ak sa tak nestalo, považovalo sa to za priťažujúcu okolnosť. Pokiaľ vyšetrovatelia nezískali priznanie, využili vedúceho skupiny. Uväznenému sľúbili, že jeho výpovede proti vedúcemu skupiny nebudú použité proti nemu. Veľa uväznených sa takto dalo nachytať a uvedomili si to veľmi neskoro, že všetko bude použité proti nim a budú postavení pred súd. Vyšetrovatelia neváhali v prípade potreby vložiť do protokolu svoje slovné konštrukcie, ktoré boli nepravdivé a ktoré spravili z odsúdeného vlastizradcu alebo zločína.

Ktorý zákon prikazoval takto zaobchádzať s ľuďmi?

Aby väzni prežili, tak si v cele s nechtom do steny písali: „Pokiaľ dýcham, dúfam.“ Kto zmeria strach a neistotu väzňa, ktorý nevedel, čo ho čaká, čo sním budú robiť, ako ho budú mučiť?! Výsluchy boli dvakrát denne, potom v noci, kde bolo použité silné svetlo. Vyšetrovaný musel celú noc stáť alebo šlapať. Cez deň boli posteľe zamknuté

v múre. Väzeň si nesmel ani sadnúť, ani ľahnúť. Dnes lekárska veda tvrdí, že keď sa to deje sedem nocí bez spánku, človek sa fyzicky a nervovo zrúti, má halucinácie, ba môže nastať aj smrť. Zaviedli sa mlynové výsluchy: deň - noc, deň - noc. Väzeň musel v pozore stáť až 50 hodín. Vyšetrovatelia sa však striedali po troch až šiestich hodinách. Z toho väzni dostávali triašku, svalovú horúčku a opuch nôh. Nespočetné drepy a státie na končekoch prstov bolo príčinou straty rovnováhy, ale hlavne sústredenia.

Ktorý zákon prikazoval takto zaobchádzať s ľuďmi?

Výsmechy a ponižovania boli na dennom poriadku za účelom deprimovania osobnosti. Dovolím si poznamenať, že v 50. rokoch bola vo väzniciach uväznená elita slovenského národa. Bachari neskutočne na nich kričali, až revali. Strážny si deň alebo noc spetroval tým, že nútil väžňa stáť na jednej nohe.

Ktorý zákon prikazoval takto zaobchádzať s ľuďmi?

Ak obžalovaný neodpovedal tak, ako by si to prial jeho vyšetrovateľ, chytil ho za krk, začal ho škrtiť, mlátil mu hlavu o stenu a pästami ho bil do hrudníka tak dlho, kým nespadol na zem. Bitky boli stálymi sprievodcami vyšetrovania. Pri nich eštebáci väzňom lámali rebrá, nos, končatiny a bili ich až do bezvedomia. Dokrvaveného väžňa odniesli v deke na celu a poliali ho vodou. Je dokázané, že niekoho ubili až na smrť.

Ktorý zákon prikazoval takto zaobchádzať s ľuďmi?

Korekcie mali rôzne podoby. Jeden žijúci väzeň mi povedal, že vyrobili betónovú jamu 2,5x3 m a do nej natlačili sedemnásť väzňov. Len náhodou sa neudusili. Iných dávali do vlhkej väzenskej pivnice, kde spoločníkmi boli potkany, hladovka obyčajne tri dni, osvetľovanie silnou žiarovkou. Korekcie sa využívali na psychický tlak a na nepravdivé priznania.

Ktorý zákon prikazoval takto zaobchádzať s ľuďmi?

Veľmi častou metódou, ako lámať väzňov, bola metóda falošných listov od manželky. Písala, že je gravidná, že mu bola neverná, aby sa u väžňa vyvolala apatia, aby mu už na ničom nezáležalo. Alebo výčitky od rodiny, čo naro-

bil, do akého nešťastia priniesol manželku a deti. Pri návštevách vo väznici sa zistilo, že nič na tom nebolo pravdy.

Ktorý zákon prikazoval takto zaobchádzať s ľuďmi?

Na cely nasadzovali informátorov, udavačov, bonzákov, fízlov a špicľov. Tí mali za úlohu nadávať na komunizmus a dozvedieť sa čo najviac informácií od „spoluväzňov“, aby potom mohli donášať vyšetrovateľom, čo zistili. Dostávali za to sľúbené odmeny. Boli to obyčajne zločinci, vrahovia, násilníci, ľudia bez charakteru.

Ktorý zákon prikazoval takto zaobchádzať s ľuďmi?

Po takýchto metódach väzeň podpísal zápisnice, čo mu predložili, lebo už nevládal ďalej znášať bitky, hlad, zimu spojenú s nesmiernym utrpením. Na súdne pojednávajú sa väzni museli povinne naspamäť učiť, čo majú hovoriť. Niektorí väzni od toho všetkého mali silnú túžbu zomrieť, pretože takéto mučenie a ponižovanie ľudskej dôstojnosti sa dotýkalo hĺbky ich ľudskej duše a už to nevládali zniesť.

Ktorý zákon prikazoval takto zaobchádzať s ľuďmi?

Štát potreboval naplniť koncentračné tábory a ťažiť uránovú rudu pre Sovietsky zväz. Preto za každú cenu potreboval mať politických väzňov, aby ich umiestnil do najtvrdších táborov na hrebeňoch Krušných hôr. Tábory Barbora, Eduard, Nikolaj, Eliáš I, Eliáš II, Rovnosť, Svornosť, Bratstvo, Mariánske lágre alebo Tmavý dŕľ v Podkrkonoší budú stále pripomínať zločiny komunistického režimu.

Po nespravodlivom a krutom odsúdení sa vyšetrovaný dostal do väzenia. Presun väzňov do Ostrova nad Ohří sa uskutočňoval v nákladných vozňoch, kde na podlahe bola voľne nahádzaná slama, ako pre dobytok. Do každého vozňa bola daná jedna šálka, jedno vedro s vodou na pitie, jedna deka a jedno prázdne vedro na WC. Na tri dni chlieb s kabanosom a s kockou marmelády. Nákladnými autami ako divokú zver s krikom a so samopalmi dopravovali väzňov do záchytného baraku, kde v zime sa nekúrilo a v šálkach mrzla voda. Na druhý, niektorých na tretí deň rozvážali do táborov jachymovského pekla. Tak napr. tábor Rovnosť bol ešte od vojenských zajatcov zamorený ploš-

ticami, blchami a všami. Kapitán Pták pri nástupe väzňov kričal: „Vy ste tu prišli preto, aby ste svoje sily venovali iba pre prácu v uránových baniach a odtiaľ návrat je jedine v truhlách.“ Ak väzni nesplnili akúkoľvek normu pri ťažení uránu, museli nastúpiť pred barak a tam stáť, či bola krutá zima alebo letná páľava. Strava bola nekvalitná a hlavne - bol jej nedostatok. Filcungy (prehliadky v celách) boli jednou z metód, ako dostať politického väžňa hlboko pod dôstojnosť človeka. Do ubytovacích barakov vtrhli dozorcovia. Porozhadzovali slamníky, roztrhali deky a vydrancovali všetko, čo mali väzni ušetrené na horšie časy (menšie zásoby masti a lekváru). Ich bezohľadné ruky ničili všetko, rodinné fotografie, modlitebné knižky, aby hladujúci väzni boli týraní až k zúfalstvu. V uránových baniach si väzni zo záchodov vybrali ohryzky jablák, ktoré tam hádzali civilni, aby mali aspoň trochu vitamínov. Priamo v lágri bola korekcia, v ktorej sa bezcitne týralo. Bachari mali vo zvyku za sebamenší priestupok dávať 15 dní korekcie. Preto sa vravelo: „Dej bacha, jde patnáct.“ Väzňom zväzovali ruky dozadu spolu s nohami. V takej situácii si nemohli vykonať životnú potrebu, a tak ostávali vo svojich výkaloch. V krutej zime boli oblečení iba v trenírkach s vyradenými nohavicami od vojaka, v tenkej košeli, v chatrnom saku a v bagančiach s onucami. Mali časté zápaly pľúc, ale aj tuberkulózy. V uránových baniach pracovali bez ochranných pracovných pomôcok a veľa ich zomrelo na rakovinu.

Ktorý zákon prikazoval takto zaobchádzať s ľuďmi?

A to ešte nepíšem, ako trpeli rodinní príslušníci a ich generácie. A tak, páni poslanci, ktorí ste sa do dnešného dňa nedokázali aspoň ospravedlniť týmto vzácnym ľuďom, ktorí boli často väznení za svoje náboženské presvedčenie a za svoj názor, vychádzajúci z ich svedomia - ste zlyhali. Za tým všetkým sa nedá urobiť čiara, lebo by ste popreli historickú pravdu. Kedy ich chcete odškodniť a ospravedlniť sa im za komunistické zločiny? Keď už azda nebudú na tejto zemi?

Juraj Vrábel

člen redakčnej rady Svedectva

Slávnosť v Račkovej doline

V Liptovskej Kokave si 27. novembra 2015 pripomenuli 66. výročie zatknutia Viliama Žingora. Za účasti rodinných príslušníkov, občanov obce a zástupcu starostu pána Vrbičana odhalili pamätnú tabuľu umiestnenú na chate bývalej Oravcovej horárne. Po slávnostnom akte sa účastníci presunuli do obce Liptovská Kokava, kde spomienkové podujatie pokračovalo besedou s rodinnými príslušníkmi V. Žingora.

Viliam Žingor, generálmajor in memoriam, bol veliteľom 2. československej partizánskej brigády M. R. Štefánika. Po druhej svetovej vojne bol vyznamenaný Radom SNP I. triedy a menovaný za jedného z hlavných predstaviteľov Zväzu slovenských partizánov. V roku 1945 vstúpil do KSS a vo voľbách v roku 1946 bol zvolený do Slovenskej národnej rady.

Nespokojný s politikou strany a znechutený mnohými falošnými partizánmi sa postupne sťahoval z verejného života. V roku 1947 vystúpil z KSS a rezignoval na funkciu generálneho tajomníka Zväzu slovenských partizánov. V marci 1948 bol zbavený mandátu poslanca SNR a prišiel aj o miesto správcu Štátneho majetku v Petržalke. Bol perzekvovaný a často musel meniť zamestnanie. Dramaticky sa tiež zmenili jeho rodinné pomery. V lete 1948 odišiel od manželky a v Hlohovci začal žiť s Elenou Lamošovou.

Po udaní Lamošovej otcom, v ktorom odznelo, že Hlohovec sa stal centrom protištátnej činnosti, bol V. Žingor štátnou bezpečnosťou označený za vodcu skupiny pripravujúcej štátny prevrat za asistencie západných mocností. Z existenčných dôvodov bol rodák z Bystričky pri Martine nútený spolu s Elenou Lamošovou a jej synom Ľuborom opustiť Hlohovec. Pri hľadaní náhradného bývania prijal ponuku od svojho priateľa Vladislava Kováča a utiahli sa do chaty v Račkovej doline.

Toto rozhodnutie neskôr zohralo

Viliam Žingor

kľúčovú úlohu vo vykonštruovanom obvinení proti Žingorovi. Rozchýrila sa správa, že odišiel do hôr, čo v chápaní ŠtB znamenalo prípravu na ozbrojený odpor proti komunistickému režimu. V skutočnosti ich do hôr zahnali existenčné dôvody. Elena Lamošová k tomu povedala: „Boli sme štvani ako divá zver. Nechceli sme nič iné, ako byť neviditeľní.“

Na jar 1949 žil so svojou družkou v chate jedného zo svojich spolubojovníkov v Račkovej doline v Západných Tatrách. Pre komunistické vedenie a štátnu bezpečnosť bolo nepredstaviteľné, aby sa legendárny partizánsky veliteľ ukrýval v horách. Keď Žingor odmietol ponuku popredného funkcionára ŠtB na Slovensku Teodora Baláža, odsúhlasenú predsedom KSS Viliamom Širokým, odísť

z hôr a zaradiť sa do normálneho života, bolo otázkou času, kedy a ako ho ŠtB vypátra a zaistí.

Do prípadu „TURIEC“ nasadili agentov – provokatérov z ŠtB a vojenského obranného spravodajstva. Operácia „TURIEC“ na likvidáciu údajnej protištátnej skupiny na čele s V. Žingorom sa začala v stredu 23. novembra 1949. Už 24. novembra sa v rukách eštechákov ocitlo 35 osôb. Žingor však medzi nimi nebol, lebo ŠtB ešte stále nevedela, kde sa presne nachádza. K odhalienu miesta jeho pobytu dopomohol až agent pod krycím menom Teplice, nasadený po výsluchoch prvých zaistených osôb. Netušiac, ho na stopu naviedla dcéra pôrodnej baby, ktorá bola pri nedávnom narodení Lamošovej dvojčiek.

Viliama Žingora zatkli v nedeľu 27. novembra 1949. Práve sa vracal z Harichovej chaty, kam chodieval s obedárom po jedlo, do neďalekej Oravcovej horárne, kde býval s Elenou Lamošovou a jej tromi deťmi. Z obavy, aby ich záťah komanda ŠtB a Zboru národnej bezpečnosti neohrozil, vzdal sa dobrovoľne. V akcii „TURIEC“ bolo zaistených ďalších 150 ľudí.

V roku 1950 bol Žingor obvinený z rozvratnej protištátnej činnosti a odsúdený na trest smrti. Popravený bol obesením v skorých ranných hodinách 18. decembra 1950 v Bratislave.

Radomil Žingor

predseda RP PV ZPKO v Martine

Pri pamätnej tabuli Viliama Žingora.

Foto archív

Kultúrne i nekultúrne udalosti roka

Na záver roka sa zvyčajne všade bilancuje. Je zarážajúce, ak počas roka kultúra nie je vo väčšej pozornosti médií, tobôž politiky a politikov, ktorí si na umenie a kultúru sotva spomenú aj vo volebnom období. Hoci je ak nie hlavným, tak rozhodne jedným z najzávažnejších faktorov národnej, či štátnej identity a reprezentácie. Nuž aspoň v decembri sa akosi predsa len emancipuje.

Popri tradičných knižných anketách si jeden denník, škoda že nie aj ďalšie, už aj pre väčšiu vyváženosť hodnotení a podnetov, spomenul na kultúrnu udalosť roka 2015. Zo 60 oslovených osobností im ako najvýznamnejší čin vyšiel pomalovanie červenou farbou nového pomníka komunistického politika Vasilu Biľaka v jeho rodnej obci na východnom Slovensku dvojicou košických výtvarníkov Kalmusa a Lorenza. Peter Kalmus upozornil na absurdnosť a zároveň tragičnosť následného konania, keď „miesto toho aby boli potrestaní a postavení pred súd propagátori a iniciátori pomníka pre zločinca, vlastizradcu a morálneho vraha Vasilu Biľaka, štát postihuje občianskych aktivistov, ktorí sa snažili adekvátnym spôsobom poukázať na drzosť, absurdnosť a nemorálnosť, aká sa postavením pomníka v jeho rodnej obci udiala. Tento vysoký komunistický funkcionár sa v roku 1968 svojím podpisom pod pozývací list pre vojská Varšavskej zmluvy priamo podieľal na okupácii nášho štátu a následných obetiach na životoch“. Vyšetровatelia spis na výtvarníkov už odovzdali súdu, ktorý sa pokúša „rozšíriť žalobu z poškodzovania cudzej veci na vandalizmus“.

Aj keď nie som cititeľom takýchto radikálnych protestných krokov, dúfam, že zdravý rozum i sloboda vyjadrovania názorov predsa len zohrá v procese svoju kľúčovú rolu. Hoci vo viacerých svojich protestoch Kalmus hodnotovo i polemicky „uletel“, decentnejšie to predviedol v roku 2011 v Košiciach. Keď pred odhalením pomníka dokázateľne najväčšieho revizionistického politika zo Slovenska, Jánosa Esterházyho, ktorý má jednu z najväčších „zásluh“ na dočasnom odtrhnutí južno-slovenského územia do horthyovského Maďarska, i na začiatku vojny v stredoeurópskom priestore vôbec, obalil jeho hlavu toaletným papierom. Vtedy Kalmusa zrazili na zem a do hlavy ho kopol „údajne nejaký bývalý poslanec za SMK“. Napriek viacerým kritickým štúdiám slovenských historikov, druhá strana idealizujúca a skresľujúca Esterházyho takzvané „mierové účinkovanie“ i neskoršie väznenie, stihla mu už len na južnom Slovensku postaviť minimálne desať ďalších pomníkov „utrpenia a neviny“. Vráťane Komárna a Lučenca. Dokonca mu postavili pamätník aj na pražskom cintoríne obetí komunizmu v Motole, plece pri pleci s jeho antinacistickým oponentom, čo je už nepochopiteľnou historickou „toleranciou“ a omylom. Škoda, že sa Ladislavovi Deákovi nepodarilo pred smrťou dokončiť zamýšľanú kritickú monografiu o grófovi Esterházym.

Okrem viacerých pozitívnych skutkov škandalózne vychádza vpredaj originálnej sochy Berniniho za symbolickú sumu. Tzv. „znalci“ uviedli, že ide o kópiu Berniniho diela a ministerskí úradníci na to naleteli. Vychádza to na ďalší neľahký oriešok pre naše ťažkopádne súdnictvo, ale predovšetkým to poukazuje na fakt, akých máme nekultúrnych politikov.

Napočudovanie, na Rok Ľudovíta Štúra si v ankete takmer

nikto nespomenul. A predsa aspoň v závere roka sa udiali mimoriadne udalosti. Predovšetkým otvorenie novej expozície v jeho rodisku Uhrovci, ale aj v jeho múzeu v Modre. Libreto napísali Dušan Škvarna a Beáta Mihalkovičová, ktoré sa stalo podkladom cenného i objektívneho a skutočne znalostného sprievodného katalógu, dôležitého aj preto, že vyšlo aj niekoľko „čudných“ interpretácií jeho diela a života. Odznali na niektorých z početných konferencií vydaných v prvých zborníkoch, s ktorými sa bude treba ešte len polemicky vyrovnávať. Hoci Demmelov preklad maďarskej monografie nám aspoň pripomenul ďalšie neznáme vystúpenia Štúra na uhorskom sneme nielen v maďarčine, ale aj latinčine, žiaľ, stále sú nevydané a nepreložené. Popri tých, ktoré sú zreteľne inšpiratívnejšie ako Markušov L. Š., štúrovci a slovenský osud či Podrackej Zatykač na Štúra. Nikto, asi okrem autora tohto článku, si nespomenul ani na pozoruhodné interpretácie Štúra v zahraničí, ktoré poslúžili k vytvoreniu mimoriadnej vedeckej filozoficko-politologickej disciplíny, naciologie, vedy o poslaní národov a ich bytí v dejinách. Tá sa nepriamo dostala do centra konceptu a vízie Svetového kongresu Slovákov o našej budúcnosti. Ak sme sa aj nezmohli na prepotrebnú veľkú modernú Štúrovu monografiu, ostáva predsa popri Hučkovej a Ruttkayovej aj monografia od Sojkovej. Obdivovateľky Štúra a vynikajúcej českej znalkyne štúrovcov, stále neprekonanej, ktorej dielo so vzácnym porozumením pre slovenskú otázku, by si veru bolo zaslúžilo Rapantovu cenu...

Z ďalších tém nezaregistrovali anketári napríklad Letzovho Andreja Hlinku vo svetle dokumentov, z pozostalosti vydané dielo básnika Vladimíra Gregora staršieho, tiež Atlas ľudovej kultúry Slovákov v Poľsku, ani knihu o jubilantoch, básnikoch Olivovi, Silanovi a Šprincovi z UKF v Nitre. Nepovšimnuté zostali diela o Slavistickom ústave Jána Stanislava s podrobnou bibliografiou, či o Slovenskom ústave svätých Cyrila a Metoda v Ríme. V nej výrazne dominovala, rovnako ako na prvej vedeckej konferencii o SKS historička, profesorka E. Hrabovcová. Na spomínanej konferencii som mal česť pripomínať popri Žarnovovi, Dilongovi, Strmeňovi aj doma nedocenené slovenské osobnosti zo sveta, Michaela Nováka, teológa Pelikána, ale aj „obráteného marxistu“ Löbla. Najmenej jeho väzenskú premenu Trýzeň svedomia sme mali už dávno vydať. Nespomenuli ani Bartókove koncerty, ktoré ho prinavrátili do slovenského prostredia, ani Rok slovenskej drámy v SND. A napočudovanie, iba KDH pod patronátom knižného grafika Ladislava Vanču, sa vôbec ako prvé z mohlo na sklonku roka, na pozoruhodnú konferenciu o všetkých oblastiach umenia a kultúry.

To dáva nádej, že aj v novom roku sa budeme primerane a do hĺbky zaoberať s takým kultúrnym monumentom a obhajcom našich práv, ako jubilujúcim Vajanským, spolu s otcom Hurbanom, viacnásobným politickým väzňom, o čom vyšli vzácné literárne svedectvá. Nevraviac o neprekonane ekumenicky napísanej monografii Vajanským, o osobnosti prvého predsedu MS, biskupovi Štefanovi Moyzesovi. Ale aj básnikom a politickým väzňom Štefanom Sandtnerom, ktorý sa narodil pred 100 rokmi, keď Vajanský práve zomieral či osobnosťou v kalendári UNESCO Dušanom Makovickým, ale aj mnohými ďalšími...

Viliam Jablonický

Spomienky bez politickej korektnosti

Pokračovanie z 1. strany

Sme v rukách Božích. Či nás tu nechajú alebo zajtra vo vagónoch vyvezú na Sibír, dokončíme vaše štúdiá. Lebo mnohí nemali skončené štúdiá. A oni ich dokázali tak pripraviť, že o tri mesiace porobili skúšky a uzavreli si semester.

Len jezuiti?

Práveže nie. Ja som bol salezián, pravá ruka profesora Ernesta Macáka. Napísal Zápisky spoza mreží. Poveril ma, aby som počas služby jednu dosku na plote uvoľnil a takto sme sa stretávali, tam sa mnohí zoznámili aj s Korcom. Ale potom nás mladých odviezli stavať priehradu a keď som sa vracal z Jáchymova na jeseň v roku 1956 zachytil som, že Korec býva v Bratislave.

Bol známym opravárom výťahov.

Nuž táto služba nebola komunálne podchytená, nikto ich nekontroloval. Urobili objednávky a mali voľno. Už po dvanástej išli domov a mohli študovať.

Aj vy ste boli v tejto skupine?

Nie, s Korcom som sa spoznal až v roku 1968 na Diele koncylovej obnovy. Schádzali sme sa u kapucínov a tam sme sa aj zoznámili. Býval iba sedemsto metrov odo mňa. Chodieval som k nemu vždy cez televízne noviny. V tom čase nebola vonku ani noha.

Ako na vás Korec zapôsobil?

Učaroval mi. Keď som prišiel k saleziánom v roku 1946, stal som sa zástupcom vedúceho knižnice. Keď som zbadal knižnicu s tri a pol tisíc výťahkami, tak som si povedal, týždenne prečítam tri knihy. A zistil som, že Korec robil to isté. Mal obrovské množstvo informácií a úžasnú pamäť. On bol živá encyklopédia.

Na čo z tohto obdobia si najradšej spomínate?

Karol Kengber bol počas prvej Slovenskej republiky vedúcim kňazom v Dóme sv. Martina. Zo Španielska získal Bleskový katechizmus a ten som vydal. Okamžite jeden kňaz z Ponitria zobral 500 kusov, lebo to bola jedinečná šanca, ako rýchlo cez katechéty súkromne u rodičov učiť náboženstvo. A kňaz už len deti preskúšal. Aj Korcovi sa to veľmi

Anton Semeš

páčilo, ale jezuiti mali vždy vyššie ciele - inteligenciu. Pre vysokoškolákov napísal Filozofiu prírodných vied. Po literatúre tohto druhu bol taký hlad, že sme ju nestačili tlačiť. Tie knihy sa aj prepisovali. Knižka nebola veľká, bolo to jeho filozofické krédo. On sa chystal na to, že ako budúci kňaz bude pracovať s vysokoškolákmi. Jeho zaujímali len špičky. Iní jezuiti boli schopní robiť aj so stredoškólákmi. Kurzy, hodiny atď. Pre mňa osobne znamenalo úžasné plus, že som sa dostal k takému intelektuálovi. Nabíjal ma informáciami, povzbudeniami. Bol to skutočne dar. Fascinoval ma pri debatách úžasným rozhľadom.

Ale keď to zoberieme z dnešného pohľadu, Korec sa zrejme musel rozišť s jezuitmi. Jeho postoj v kauze Bezák sa nezhodoval s tým, ktorý prejavili jezuiti.

On sa s jezuitmi nerozišiel. Lebo jezuiti sa rozišli, keď im zobrali kláštory. A to je dôležitý moment. Termín rozišli sa nemôžeme v tejto súvislosti použiť.

Ale predsa existovala akási animozita medzi Korcom a niektorými ľuďmi, s ktorými v minulosti spolupracoval. Jednoducho tú líniu vidíme na vzťahu k Slovensku a k národu. Napríklad Jukl a Krčméry zastávali čechoslovakizmus.

Boli propražskí.

A Korec bol tuho národne orien-

tovaný. Ako sa to medzi nimi prejavovalo?

Celý fígel bol v tom, že Jukl mal otca Čecha, ktorý učil na stavebnej priemyselovke. Manželku si zobral zo stredného Slovenska. Čiže Vlado Jukl sa narodil ako Čechoslovák a nečudo, keďže jeho otec z toho ťažil na konci prvej republiky i za Slovenského štátu, lebo podpísal lojalitu a mohol ďalej učiť. Silvo Krčméry zasa študoval v Prahe medicínu. A u Krčméryovcov vždy bola tendencia prisáť sa na vládnú moc. Tak to bolo za Uhorska a potom aj za Československa. Silvov najstarší brat Karol bol právnik. Poznal som jeho otca. Niekoľko sa s ním koncom vojny spojil a jeho syn Karol potom odišiel na návštevu nášho veľvyslanectva v Španielsku. Týždeň bol v Madride a potom odišiel na Gibraltár. Tam sa skontaktoval so styčným dôstojníkom pre Európu a odletel anglickým lietadlom do Londýna s depešou pre Beneša. Spravodajská služba sa o to postarala. Je to aj literárne podchytené. Oni vedeli, že zasa sa obnoví Československo, že veľmoci a slobodomurári nedovolia žiadne právo na sebaurčenie pre Slovákov, žiadnu Slovenskú republiku. Tam je toto pozadie. Karol sa nikdy nevrátil, potom pracoval vo FAO. Zo synovcov bol najmladší Vlado, lekár a medzi ním a najstarším Silvom bola Mária, tiež lekárka. Otec ich vyslal študovať do Prahy, aby sa „stratili“. Lebo ich otec, jediný z tridsiatich zatknutých, bol v Bratislave prepustený. Zrejme musel podpísať spoluprácu. Chodil po svete, mal všetky výhody. Jeho syn Vlado sa pochválil, že na Floride chodil do súkromnej anglickej školy pre cudzincov. Bol mimoriadne nadaný.

Aký bol vzťah medzi Korcom a Silvom Krčmérym?

Na vysokej úrovni. Korec ako biskup zistil, že Krčméry s Juklom sú pokračovateľmi Kolakovičovho laického apoštolátu. Ani jeden z nich sa neoženil. Vlado Jukl sa neskôr stal kňazom. Tajne ho vysvätil kardinál Korec. Silvo nikdy nechcel byť kňazom. Korec bol prekvapený, že sú aktívnymi apoštolmi. Ale on sa rozhodol, že sa zameria len na svätenie kňazov. Jezuiti ešte do roku 1951 si mohli

dať tajne vysvätiť svojho biskupa, no nechali to tak. A saleziáni tiež mohli mať biskupa, to nebol problém. Ale v starom režime zanedbali prípravu na tvrdé prenasledovanie. Bohoslovci i ďalší, čo tajne študovali, mohli byť vysvätení už len v rámci skrytej cirkvi. Ani Korec nemal dokončené teologické štúdium. Keď všetkých zlikvidovali, v Čechách navyše ochorel páter Marko, jezuita poverený od provinciála. Hľadal medzi bohoslovcami, ktorí boli na slobode, vhodného adepta a našiel Hnilicu. Rozhodol sa teda pre Hnilicu a Korca. Korec si nechal tri dni na rozmyslenie, lebo sa pýtal sám seba, či to zvládne. Najskôr ho vysvätili za kňaza o pol roka za biskupa. Hnilicu potom previezli na gumovej loďke do Rakúska. Už bol naňho vydaný zatykač.

Korec však zostal a aj nad ním sa zavrelo nebo.

Keď Korec zistil, že po ňom idú, vysvätil Kaľatu a on Dubovského. Kaľata sa usadil v Košiciach. Robil laboranta v nemocnici. Cirkev v tom čase sa držala zásady, keď sa nad tebou sťahuje sieť, rýchle odovzdaj biskupské svätenie ďalšiemu. Dubovský, keď zistil, ako funguje skrytá cirkev, zamestnal sa v Prahe a tam sa stratil z dohľadu slovenskej ŠtB. Jezuiti, františkáni, saleziáni museli mať záruku od predstavených, že doštudovali tajne. Biskup Korec bol najprísnejší vatikánista. Prečo? Pre svedomie. Aby ho raz niekto nenapádal. Lebo prišla sloboda a veľa mudrcov začalo hovoriť, že to mali tak a tak robiť.

Prečo Korca zavreli?

Niekoľko ho nepriamo prezradil. Nasadili naňho ľudí. Hoci prijímal minimum návštev, mapovali jeho činnosť.

Korec je úžasná postava v dejinách slovenského národa. Prežil niekoľko režimov, nikdy sa nesprenavretil Bohu a národu a predsa v deň jeho smrti niektorí novinári písali o ňom ako o kontroverznej postave, lebo vraj obdivoval Tisov režim. Slovenský štát.

To sú všetko nepriatelia cirkvi, Čechoslováci a tretí sektor či odchovanci tretieho sektoru. Korec pochádzal z Horného Ponitria a to sú najtvrdší Slováci. Keď sa pozeráme na kardinála Korca, tak skutočne vyzrel v národe, a že doňho bijú je len dôkazom toho, že bol

originálnym verným kresťanom Kristovi a originálnym Slovákom, verným svojmu národu. Keď SNR odhlasovala Deklaráciu o zvrchovanosti SR, o dva dni neskôr sa pridala Konferencia biskupov Slovenska. No hneď na druhý deň prišli za kardinálom Korcom Krčméry s Juklom a žiadali ho, aby sa od toho dištancoval. On ich vyhodil. Ale v KDH Anton Neuirth presvedčil poslancov, aby hlasovali proti. Povedal, že lepšie nám bude s Čechmi žiť, ako keď budeme samostatní.

Čo to je tvrdý Slováč?

Národné povedomie v rodinách. Dobrí učitelia a kňazi, ktorí sa starali o mládež.

Ale dnes takých ľudí nazývajú extrémistami.

No, samozrejme, nepriatelia hneď každého označia, že je extrémista, fašista atď. Pričom to o fašizme rozhodli v Moskve. Že všetky režimy, ktoré sú proti komunizmu, sú fašizoidné. Takže všetci sú len fašisti a klérofašisti. Veď keby tí „klérofašisti“ boli len trochu podľa zákona tvrdí, tak nejestvuje povstanie. Šaňo Mach vedel o dohode so Stalinom, vedel že nezabráňime behu udalostí.

Prečo sme sa tak vzdialili národnému duchu a prečo nevieme my, Slováci, sami seba pochopiť?

Lebo za päťdesiat rokov vypadla výchova ďalších generácií. Niet jej nositeľov. Je tu však prvý náznak. Posledné dva roky sa vynára historik Martin Lacko. Skončil školu, vyrástol v archíve, objavil obrovské množstvo materiálu a začal hovoriť pravdu. Nebolo to Slovenské národné povstanie, lebo sa povstalo proti štátu. Vyvesili čs. vlajku a vyhlásili Československú republiku. A oni toto dnes nechcú počuť. Na Slovensku nebolo gestapo, v Čechách áno. Tuka povedal Hitlerovi, že nechce mať úradovne gestapa a führer s tým súhlasil. Keby boli na Slovensku úradovne gestapa, žiadne povstanie by nevzniklo. Vychytali by všetkých Čechoslovákov, boľševikov a agentov, lebo oni to vedeli robiť. A toto nikto neevduje, ani Ivan Kamenec. Len dookola hovoria: zločinci, zločinci... Ďalej je tu mladý Róbert Letz. On je rodený historik. Lacko dosť riskuje, Letz učí, je senzáčný.

Z toho vyplýva, že tí, ktorí

nemajú národné povedomie, sú nevzdelanci?

Nedostali sa k prameňom. Lebo knižnice boli vyrabované. Táto mladá generácia má šancu. O päť-šesť rokov, keď vypadne Dušan Kováč a celá tá československá garda. A ak vláda nedovolí, aby v Historickom ústave SAV boli zastupovaní Čechoslováci. Ale keď nemáte ľudí, zbytočné je filozofovať.

Je tu aj Ivan Mrva.

On vydáva knihy, ale nevystupuje verejne ako Lacko. Venuje sa aj SNP, a to je boľavá otázka.

Nedávno mal skvelý článok vo Svedectve o konci SNP.

To je nádherný článok. To dosiaľ nikto nenapísal. Ale aj Mrva, keby nesedel v archíve, tak nič nevie. Sú i ďalšie svedectvá. Ľubľanka je k dispozícii.

Čo je Ľubľanka?

Sídlo Ministerstva vnútra v Moskve. Nachádza sa vo štvrti, ktorá sa tak volá. Podstatné je, že sa vynorí nová generácia, lebo nie je možné obsadiť Historický ústav bez schopných ľudí. Aj otec Korec mi neraz povedal, venujte sa tým ľuďom, aby nám narástli nové postavy. Lebo ak s nimi nebudete debatovať, nebudete ich zásobovať literatúrou, tak zostanú ako samorasty. Ale my chceme aby boli dynamickí, kreatívni. Korec to bola mysliača hlava. Mali sme aj druhých, ale boli za hranicami. Korec sa venoval vysviacke kňazov, vysvätil okolo 120 bohoslovcov, lebo pochopil, že treba ľudí. Nikto nevedel, ako sa bude režim správať.

Vyčítal Vatikánu jeho ostopolitiku.

Casaroli (štátny sekretár) naletel, myslel si, že rokuje s diplomatmi. On nevedel, že rokuje so školenými komunistami, eštechákmi. Korec vedel, že Casaroli nás vedie do bludnej uličky. Vysvätenie štyroch biskupov považoval za úspech. Nebol to úspech. Pretože olomoucký žil tajne s jednou ženou a ani slovenskí neboli bez škvrny. Takých štát odporúčal za biskupov, aby mohli cirkev ľahšie rozložiť zvnútra. S otcom Korcom som sa bol pred smrťou rozlúčiť. Stratil zrak a vnímal len moju postavu. Vedel - cítil, že životná púť sa mu zvažuje do bodu Omega (Kristus). Na rozlúčku mi dal svoje požehnanie a ja som pobozkal jeho biskupský prsteň.

Eva Zelenayová

Slobodné Slovensko si želalo 90 percent obyvateľstva

Dejiny slovenského parlamentarizmu nie sú časovo dlhé, ak to porovnáme s inými národmi, no sú o to výnimočnejšie, pretože pozoruhodne ukazujú príkladnú snahu Slovákov, aby si svoje záležitosti spravovali sami bez cudzej pomoci. To, že Slováci sú samostatným národom najprv v rámci Uhorska, neskôr aj v rámci ČSR, deklarovali mnohí vzdelanci a národovci. Najznámejším slovenským politikom, ktorý sa neohrozeným spôsobom zastal Slovákov na pôde Uhorského snemu, bol Ľudovít Štúr. Bol síce delegátom mesta Zvolen, no svoju prítomnosť využil na boj za národné práva. Tento významný dejateľ sa samozrejme usiloval aj o založenie vlastného slovenského zástupného orgánu, resp. snemu. Akousi náhradou sa stala prvá Slovenská národná rada na čele s Jozefom Miloslavom Hurbanom. Zasadala v Myjave v dome Anny Koléniovej, pričom na ňom zaviala slovenská zástava. Deň zasadania SNR je pamätným dňom v dnešnej SR, pričom v NR SR je pamätná busta Hurbana a replika historickej zástavy. Politickými cieľmi prvej SNR boli boj za samourčenie, kodifikácia slovenčiny a štátoprávne snahy.

Po vzniku prvej ČSR sa politickí reprezentanti Slovákov prihlásili k novovzniknutej republike Martinskou deklaráciou. Predsedom tejto SNR bol Matúš Dula. Nebol to však slovenský snem, či parlament. Prísľub toho, že Slovensko bude mať vlastný snem, bol totiž obsiahnutý v Pittsburghskej dohode, pričom ju svojím podpisom odobril aj budúci prezident T. G. Masaryk. No tento svoj sľub nikdy nedodrжал ani on, ani jeho nástupca Eduard Beneš. V čase vzniku ČSR, kedy Slováci videli, že sľuby vládnucich českých politikov sú deklarované len na papieri a rozchádzajú sa so skutočnosťou, začali sa mobilizovať v rámci tzv. autonomistického hnutia. Reprezentantom úsilia o slovenskú vládu a slovenský snem sa stala HSĽS na čele s Andrejom Hlinkom a od roku 1932 aj SNS na čele s Martinom Rázusom, ktorá sa s HSĽS spojila a vytvorila tak Autonomistický blok. Snahy Slovákov o vlastnú autonómiu priniesli svoje ovocie až v čase územného rozpadu prvej ČSR a vo zvýšenom nápoze zo strany Nemecka a Maďarska na tento pomerne mladý štát. Súčasťou tejto dejinnej epochy bolo vytvorenie prvej slovenskej autonómnej vlády zo dňa 6. októbra 1938 v Žiline.

Jednou z iniciatív vôbec prvej slovenskej vlády bolo vytvorenie a zriadenie Snemu Slovenskej krajiny. Nebola to vôbec jednoduchá úloha, pretože po 20 rokoch opozičnej politiky voči centralizmu sa prakticky zo dňa na deň HSĽS ocitla v pozícii vládnej strany. A nielen to: svoj monopol si poistila tým, že všetky ostatné strany pohltila, pričom niektoré priamo zakázala. Vznikla tak HSĽS-SSNJ. Na pripomienky z radov ľudí, ktorí sa ocitli takto mimo reálneho vplyvu na politický život na Slovensku, odpovedala HSĽS-SSNJ tým, že ide o nevyhnutné opatrenia kvôli zložitosti doby a potrebou jednoty celého národa. Snahy vytvoriť fungujúci snem taktiež narážali na problémy, ktoré túto úlohu sťažovali a pritom s ňou nesúviseli – vláda totiž čelila zvýšeným územným nárokom Maďarov a Poliakov, pričom Maďari si nakoniec vydobyli južné Slovensko po Viedenskej arbitráži, čím obsadili južné kraje, no Polia-

ci ešte v čase Mníchovskej dohody si zobrali niektoré územia zo severného Slovenska. Takto územne oklieštená republika bola veľmi zraniteľná zvonku, čo si uvedomovala aj slovenská vláda. V takejto atmosfére bolo mimoriadne zložitú pripraviť voľby do prvého zákonodarného slovenského orgánu.

Národné zhromaždenie v Prahe prijalo Ústavný zákon č. 299/1938 Sb. z. a n. o autonómii Slovenskej krajiny 22. novembra 1938. Voľby do tohto Snemu sa konali mesiac pred jeho prvým zasadnutím, 18. decembra 1938 v predvianočnej atmosfére. Išlo však o jednotnú kandidátku, pričom tieto voľby dostali charakter plebiscitu, keďže volebný lístok obsahoval otázku: „Chceš nové slobodné Slovensko?“ Na túto volebnú otázku odpovedalo kladne 90% obyvateľstva.

Po zverejnení výsledkov sa prešlo k samotnému aktu – príprave prvého zasadnutia. Na tento nezvyčajný deň bola pripravená aula Slovenskej Univerzity. K tomuto sa viaže aj jedna kuriozita: všetkých budúcich poslancov navštívili krajčír, ktorí brali mieru na uniformu HG. Vláda totiž chcela, aby prvé slávnostné zasadnutie bolo aj vizuálne jednotné a uniformované. Nie všetci poslanci však túto možnosť využili, najmä z radov prítomných duchovných.

Pred samotným zasadnutím snemu sa uskutočnil slávnostný pochod členov HG z celého Slovenska. Za prítomnosti ministrov autonómnej vlády zložili sľub vernosti pred vtedajším hlavným veliteľom Karolom Sidorom, neskorším veľvyslancom SR vo Vatikáne. Dôstojníci obdržali aj čestné dyky. Je zvláštne, že zasadnutia sa zúčastnil aj generál Syrový s predsedom vlády ČSR Beranom so sprievodom. Pred snemom sa v jezuitskom kostole konala slávnostná svätá omša s úmyslom za dobrý priebeh snemu. Po nej sa slávnostne odišlo do auly Slovenskej Univerzity, ktorá bola vyzdobená štátnymi vlajkami, vlajkami HG a vlajkami oslobodzovacích vojen. Nechýbali busty Hlinku a Štefánika. Okrem samotných poslancov boli prítomní aj čestní hostia z jednotlivých konzulátov a zástupcovia národnostných menšín - nemeckej, maďarskej a rusínskej. Pre nich boli vymenovaní dokonca tlmočníci z radov Slovákov, ovládajúci ich jazyky. Niektorí radikáli sa dožadovali prítomnosti Dr. Tuku, ktorý však na prvom zasadnutí snemu chýbal.

Slova sa ujal najstarší poslanec Buday, ktorý v prejave zhrnul všetky útrapy a boje slovenského národa až po túto slávnostnú chvíľu. Po búrlivom potlesku nasledovali procedurálne úkony, a to: sľuby poslancov, voľba predsedu a jeho osobitný sľub, voľba 2 podpredsedov a takisto ich sľub navyše od poslaneckého, voľby zapisovateľov a dozorcov poriadku a voľby výborov. Všetci prítomní poslanci nakoniec vykonali tieto ústavné úkony. Poslancov bolo 63, z toho ani jedna žena.

Snem Slovenskej krajiny sa po 14. marci 1939 premenoval na Slovenský snem a po 21. júli 1939 na Snem Slovenskej republiky, a to až do jej zániku v máji 1945. Jediným predsedom počas celej doby jeho trvania bol Martin Sokol. V rokoch prvej Slovenskej republiky sa už voľby do snemu neuskutočnili a snem pretrval takmer v nezmenenom zložení.

Juraj Vrábek
historik

Bojujme, ale hlavne sa milujme

Zlo je prejavom našej nedokonalosti a má mnoho tvárí. Vyskytuje sa väčšie i menšie zlo a väčšina zlých skutkov a zámerov sa dá odpustiť a napraviť. Najhoršie zlo je programové a najškodlivejšia je zámerná ľahostajnosť k nemu a strata viery v jeho nápravu.

Človek akosi podvedome cíti, že nie jednotlivý hriech a zlo sú škodlivé a nenapraviteľné, ale najhorší je program a koncepcia, ktorá k zlému vedie, ktorá je koreňom zámerného zla. Preto vždy hľadá pevný program a oporu v zápase so zlom a recept na dobro a dokonalosť.

Vidíme, že moderní kresťania tú oporu akosi nevidia a strácajú ju z dohľadu. Vyprázdňujú sa nielen kostoly, ale aj duše ľudí sú stále prázdnejšie. Naozaj by sme nemali strácať program a sebaúctu a tým naše duše vyprázdňovať ešte viac. Sú to čudné tendencie mať k pravde, či už hľadanej a či poznanej a definovanej, taký vzťah, že my si čítame Bibliu, moslimovia Korán a ateisti nech si čítajú, čo chcú, lebo aj tak je to jedno. Milí moji, zvlášť v poslednej dobe vidíme, že vôbec nie je jedno, v čo veríme, v čo dúfame a aké poriadky a tradície vyznávame a rešpektujeme. Nemusíme byť ani veriaci, už zdravý rozum nám hovorí, že nie je jedno, aký program sme si zvolili, v akom duchu konáme, ako vychovávame deti a ako sa správame k ostatným.

Pozrime sa len na slávne duchovné a kultúrne dejiny Francúzska, na jeho veľkú a nenahraditeľnú tradíciu v dejinách Cirkvi a v pestovaní svätého života. Páchatelia útokov v Paríži vraj neboli tí echt zlí moslimovia, ale sfanatizovaní konvertiti z radov islamizovaných katolíkov, ktorí zúfalo hľadajú nejaký program a cieľ v prázdnom svete konzumu a zábavy. Ťažko ho asi nájdú v krajine, ktorá za svoju hlavnú tradíciu a program vyhlasuje veľkú francúzsku revolúciu spojenú s vyvražďovaním kňazov a ničením celých provincií v záujme svetlej

budúcnosti a takzvaného racionálneho a pohrďavého postoja k zázraku života a k tajomnej sile ľudskej lásky a odpúšťania.

Nezúfajme však, ale dúfajme, lebo na čom ten pevný a organizovaný islam prehráva a možno raz aj definitívne prehrá, je práve vzťah k láske a konkrétne k jej hlavným predstaviteľkám, teda ženám. V tomto ohľade sú Mohamed a Kristus vlastne protikladmi. Pritom ja sám, ako aj väčšina chlapov, ten postoj islamu chvíľami veľmi dobre chápem a takisto by mnohé ženy najradšej strčili do burky a zapchali im hubu. Lebo naozaj často vyrábajú zbytočné problémy, komplikujú život, neposlúchajú a svojou nesystematickosťou a náladovosťou kazia logiku a morálku. Ale ak siahneme na ich slobodu, spoločnosť prestane normálne fungovať. Všetky ženy túžia po láske a cite, ešte viac, ako my muži, predsa len racionálnejšie a plánovitejšie tvory. Všetky sa tiež chcú páčiť nielen jednému mužovi, chcú mať slobodu vybrať si svojho princa, teda slobodu nevydať sa proti svojej vôli, prípadne sa aj vôbec nevydať. Samozrejme, že tieto túžby sú aj koreňom mnohých hriechov a omylov, ale práve tie napráva láska a odpúšťanie, o ktorom toľko rozpráva Kristus v krásnych podobenstvách a aj definíciách. Naše ženské protipóly sú teda zdrojom mnohých našich ťažkos-

tí a nešťastí, ale nepochybne sú pre nás mužov aj veľkou korekciou a nenahraditeľnou motiváciou. Kde tieto možnosti chýbajú, prichádza ku krutým paradoxom. Napadá mi pritom tajomný a hlboký text z knihy Genezis, kde Boh hovorí starému, ale stále inovovanému hadovi, že ustanoví nepriateľstvo medzi ním a ženou, medzi jeho potomstvom a jej potomstvom. Jej potomstvo nakoniec tomu večnému Pokušiteľovi rozšliape hlavu a on nám zraní päťu.

My ľudia máme mnoho tých Achillových piat a často sa nevyznáme sami v sebe, ale dúfajme, že práve to vzájomné pochopenie a láska nás nasmerujú k programovému ničeniu zla a na cestu k Božiemu kráľovstvu. Teraz sú ešte všetky tri, viera, nádej i láska, ale najväčšia z nich je láska, hovorí nám apoštol Pavol. Žijeme však v časoch a vo svete nedokonalosti a bez viery a nádeje sa ťažko k pevnej a liečivej láske prepracujeme.

Pochopiť život a program nášho Spasiteľa ťažko môžeme bez jeho lásky k ženám. Najväčšiu porciu lásky dostávame od matiek a trochu zlomyseľne sa hovorí, že láska matiek k synom je jedinou nezištnou láskou. Lúčim sa teda s čitateľkami a čitateľmi katolíckym heslom „Per Mariam ad Jesum,“ teda „Cez Máriu k Ježišovi.“

Vlado Gregor

Železná opona

Keď v roku 1947 britský expremiér Winston Churchill pri jednom zo svojich prejavov varoval pred spúšťaním železnej opony na hraniciach strednej a východnej Európy takmer nikto mu neveril a takmer nikto si to vtedy ani nevedel predstaviť. Ďalších 40 rokov však bola železná opona realitou aj v bývalom Československu. Slovensko je dnes v Európskej únii. Je celkom možné, že o ďalších 20 rokov si opäť mnohí nebudú vedieť predstaviť, že tu vôbec nejaká železná opona niekedy stála.

Naše hranice sú priepustné, nachádzame sa v spoločnom shengenskom priestore. Aby sme sa nestali národom bez pamäti, pokladám si za povinnosť zachovať pre ďalšie generácie čo najviac informácií a dokumentov z obdobia komunistickej totality. Železná opona je jednou z nich. Čo v skutočnosti bola železná opona? Bola to signálna stena S-70 ako súčasť žienijného-technického a spojovacieho zariadenia na podanie signálu zo štátnych hraníc bývalej ČSSR so západnými susedmi a to s Nemeckou spolkovou republikou a Rakúskom. Replika pozostatkov zo železnej opony sa nachádza v Devínskej novej Vsi v blízkosti slovensko-rakúskych hraníc. Počas obdobia komunistickej totality bolo na miestach osadenia železnej opony zabitých do 400 občanov z Československa a iných, prevažne socialistických štátov. Ich mená sú vyryté na pamätníku pod Devínskym bralom s názvom Brána slobody.

Vpravo M. Tóth na jedenej z ciest k pamätníkom obetiam komunizmu.

Foto Eva Zelenayová

O železnej opone hovoril vo svojom prejave 14.4.1948 v rozhlase Antonín Zápotocký, ale v duchu vtedajšej ideológie. Možno, že tento prejav jestvuje v rozhlasovom archíve rádia Slovensko!?

Dnešná mladá generácia na Slovensku nevie, že ak by v roku 1989 nepadla železná opona, neboli by na Slovensku v súčasnosti eurofondy, študenti zo Slovenska by nemohli študovať na zahraničných vysokých školách v západných štátoch, nebola by cezhraničná spolupráca so susednými bývalými kapitalistickými štátmi. Železná opona v bývalej ČSSR bola inštalovaná v dĺžke 934 km, z toho s NSR 356 km

a Rakúskom 578 km, vrátane s inými žienijnými a technickými spojovacími zariadeniami. Na Slovensku 112,950 km železnej opony bolo v kompetencii 11. bratislavskej brigády pohraničnej stráže PS útvar 59-47. Identifikačným znakom tejto skutočnosti je dnes betónový protipovodňový ochranný múr v miestnej časti Bratislava-Devín.

Do roku 1989 pri vyliatí riek Dunaj a Morava zaplavila lokalitu voda. Protipovodňová zábrana nemohla byť vybudovaná práve kvôli železnej opone. Aj to je nevyhnutné mladej generácii pripomínať.

Mikuláš Tóth

STALO SA

1. januára 1993 vošla Slovenská republika do života ako nezávislý samostatný štát s úplnou a pôvodnou štátnou suverenitou. Hneď po vyhlásení ju uznalo 91 štátov a bola prijatá do OSN ako 180. členský štát.

2. januára 1951 bol za tajného biskupa na Slovensku vysvätený 27-ročný jezuitský novokňaz Pavol

Hnilica. Vysvätil ho rožňavský biskup Róbert Pobožný.

5. januára 1968 zvolili Alexandra Dubčeka za 1. tajomníka ÚV KSČ, čím sa začala Dubčekova jar.

8. januára 1950 zomrel banškobystrický biskup Andrej Škrábik.

18. januára 1939 sa v Bratislave konalo prvé slávnostné zasadanie Slovenského snemu.

20. januára 1928 vláda Československej republiky schválila „Modus vivendi“, dohodu medzi ČSR a Svätou stolicou.

20. januára 1939 prezident republiky Dr. Hácha, na návrh slovenského snemu, vymenoval tretiu vládu Slovenskej krajiny. Jej predsedom sa stal dr. J. Tiso.

(r)

PRIPOMÍNAME SI

V januári 2016 si pripomíname životné jubileá týchto našich členov a priaznivcov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

50 rokov

Róbert Dvorčák, Levoča 2.1.1966
Rastislav Kalafut, Bratislava 6.1.1966

55 rokov

Juraj Kónya, Branč 11.1.1961
MUDr. Patrícia Pardubská, Bratislava 14.1.1961

65 rokov

Ing. Mária Müllerová, Bratislava 17.1.1951

70 rokov

Mária Klimentová, Lučenec 1.1.1946
Alžbeta Molnárová, Lučenec 7.1.1946

75 rokov

Mária Kopaničáková, Levoča 11.1.1941

82 rokov

Mária Mičaňová, Dlhá nad Oravou 26.1.1934

84 rokov

Jozef Ištók, Košice 27.1.1932
Helena Lauková, Sv. Anton 7.1.1932

85 rokov

Mária Plaštiaková, Nitra 2.1.1931

86 rokov

Mária Daňová, Topoľčany 27.1.1930
Ján Surový, Ružomberok 1.1.1930
Anton Semeš, Bratislava 30.1.1930
Irena Stanková, Lučenec 30.1.1930

87 rokov

Milan Baláž, Trnava 14.1.1929

88 rokov

Otília Molnárová, Bratislava 29.1.1928

91 rokov

Jozef Atalovič, Červeník 1.1.1925

96 rokov

Ján David, Dolný Kubín 19.1.1920

Jubilantom srdečne blahoželáme

AKTIVITY PREDSEDNÍCTVA PV ZPKO

■ **V súvislosti so začiatkom kalendárneho roka** predsedníctvo vyberá adresy podnikateľov a nadácií, na ktoré má zmysel obrátiť sa so žiadosťou o finančnú podporu. Rovnako sa riešia aj žiadosti o poukázanie 2% daní. Konkrétne návrhy privítame aj od našich členov.

■ **Predseda a podpredseda PV ZPKO sa 3. decembra 2015** zúčastnili rokovania v sídle KPVS. S podpredsedom organizácie Petrom Sandtnerom prebrali otázky vzájomnej spolupráce. Ján Litecký Šveda počas stretnutia pripomenul, že v najnovšej publikácii KPVS „Obetiam komunistického režimu“, ktorá je venovaná pamätníkom a pamätným tabuliam pre politických väzňov, sa nespomína organizácia PV ZPKO, hoci sa v nej nachádzajú aj naše pamätníky. Rokovanie sa uskutočnilo vo vzájomnej zhode a porozumení a preberali sa konkrétne možnosti ďalšej spolupráce.

■ **Predseda RO PV ZPKO Anna Fodorová** v spolupráci s predsedníctvom pripravila žiadosť o poskytnutie dotácie na rok 2016. Zostáva nám len veriť, že Ministerstvo vnútra SR nám ju veľmi nezoseká, pretože už niekoľko rokov naša organizácia živorí na hranici prežitia. Žiadosť je pritom vypracovaná veľmi triezvo, nerobíme si žiadne prehnaté nároky.

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Naša organizácia dlhodobo zápasí s neštandardnou situáciou, keď pripravuje plány svojej činnosti bez krytia finančnými prostriedkami. Nedostatok peňazí nás núti obrátiť sa na Vás s výzvou o pomoc. Vydávanie Svedectva nie je ďalej možné zabezpečiť z prostriedkov štátnej dotácie, preto sa obraciame na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vašom okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme stratili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda nepravíme by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdú podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodlame aj naďalej chrániť a obhajovať.

Záujemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na **číslo účtu: 4000128109/3100, špecifický symbol: 1212**, alebo sa kontaktujte na tel. číslach 0905 737 790 a 0902 199 429. Darcom úprimne ďakujeme. **Vedenie PV ZPKO a časopisu Svedectvo**

PRISPELI NA ČINNOSŤ

Anton Tomík, Bratislava	20 EUR
Jozef Baláž, Trenčín	10 EUR
Radoslav Maskal', Košice	10 EUR
JUDr. Peter Brňák, Bratislava	50 EUR
Terézia Holecová, Šenkvice	20 EUR
INTERASSO, Berlín SRN	50 EUR
Tibor Mikuš, Trnava	100 EUR
Martin Lacko, Modrová	10 EUR
Z lásky k človeku, O.Z., Bratislava	165 EUR

*Darcom vyslovujeme
úprimné poďakovanie*

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku 90 rokov, 19. decembra 2015, zomrela dlhoročná členka Regionálnej pobočky PV ZPKO v Žiari nad Hronom **Anastázia FOJTÍKOVÁ** z Banského Studenca. Posledná rozlúčka so zádušnou svätou omšou sa konala 22. decembra 2015 v rímskokatolíckom kostole. Pochovaná bola na miestnom cintoríne v Banskom Studenci.

† Vo veku 84 rokov, 19. novembra 2015, zomrela **Mária SIDOROVÁ**, dlhoročná členka PV ZPKO v Banskej Bystrici. Posledná rozlúčka sa konala 22. novembra 2015 v katolíckom kostole a na miestnom cintoríne v Heľpe.

† Vo veku 93 rokov, 26. novembra 2015, zomrel **Ladislav TKÁČ** zo Spišských Vlách. Posledná rozlúčka sa konala 30. novembra 2015, na ktorej si členovia RP PV ZPKO Levoča – Spišská Nová Ves spomínali na svojho dlhoročného kolegu, ktorý ich vždy vedel pobaľovať. Nezabudol na zlo, ale tým, čo ho prenasledovali odpustil. Veril, že zmysel života sa začína po smrti. Česť jeho pamiatke.

**Pozostalým vyslovujeme
úprimnú sústrasť**

■ **Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 13.00 hod. Upozorňujeme našich členov, že mimo úradných hodín sa telefonicky nedovoľajú do kancelárie Predsedníctva PV ZPKO.**

(r)

Z p r á v a.

Odvod brancov v okrese Bratislava - okolie.

Od 21.9. do 29.9.1956 prebiehali v okrese Bratislava - okolie odvody brancov, ročník 1936-1937. Na týchto odvodoch odvodná komisia prevádzala pohovory za účelom zistenia ideologickej a politickej vyspelosti brancov.

Pri pohovoroch s jednotlivými brancami bolo zistené, že ich politická úroveň je veľmi nízka. Väčšina brancov nemá najzákladnejší prehľad o politickej a hospodárskej situácii v ČSR a tým menej o situácii medzinárodnej. Vyskytli sa prípady, že branci z Čunova, Jaroviec, Podunajských Biskupíc a Marianky nevedeli ani to, kto je prezidentom našej republiky. Niektorí z brancov majú voči nášmu zriadeniu pomýlené názory. Napr. Anton Š č e p a n z Vysokej pri Morave sa otvorene staval proti niektorým uzneseniam strany a vlády, na druhej strane však schvaloval rezolúciu vysokoškolákov, pričom odsudzoval ČSM, že robí pod komandom. Poznamenal, že mladí ľudia sú do ČSM nútení vstupovať, avšak takú organizáciu ako napr. bol Skaut zakázali.

Okrem uvedených nedostatkov bol pri odvodoch zistený veľký počet nemocných najmä v obciach Dev. Nová Ves, Bernolákovo, Čunovo a Stupava, kde takmer 40 % brancov nebolo odvedených pre rôzne nemoci.

Vzhľadom na uvedené poznatky dá sa usúdiť, že výchove mládeže v obciach sa venuje malá pozornosť, zvlášť zo strany miestnych organizácií ČSM, čo potvrdzuje i tá skutočnosť, že slabá politická a ideologická úroveň sa zvlášť prejavuje u tých brancov, ktorí pracujú v poľnohospodárstve. Taktiež sa venuje slabá pozornosť zdravotnému stavu mládeže na dedine.

Bratislava dňa 4. októbra 1956.